

İKİNCİ BÖLÜM

MALİYET VE SATIŞ FİYATLARI İLE KÂRIN HESAPLANMASI

2.0. KONU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Mal biriminin değiştirilebildiği para miktarına (Fiyat) denir. Fiyat, piyasa da birçok şekillerde karşımıza çıkar. Bunlar;

- (1) Fatura Brüt Fiyatı: Satıcının ilk teklif edip faturaya yazdığı fiyattır.
- (2) Fatura Net Fiyatı: Fatura brüt fiyatından müşteri lehine kabul edilen bir indirimden sonra kalan ve müşterinin ödediği fiyattır.
- (3) Alış Fiyatı: Fatura net fiyatına, mal işletmeye gelinceye kadar ödenen taşıma, komisyon, gümrük, sigorta gibi alış giderlerinin eklenmesiyle bulunan fiyattır.
- (4) Maliyet Fiyatı: İki türdür.
 - Ticari Maliyet Fiyatı: Ticaret işletmelerinde hesaplanan maliyettir. Alış fiyatına, işletme içinde yapılan kira, aydınlatma, ısıtma, personel ücretleri gibi işletme giderlerinin eklenmesi ile bulunur.
 - Üretim Maliyeti: Endüstri işletmelerinde hesaplanan maliyettir. Alınan mal hammadde ise, buna işçilik ve genel üretim giderlerinin eklenmesiyle bulunur.
- (5) Satış Fiyatı: İki türdür.
 - Net satış Fiyatı: Maliyet fiyatına belli oranda kâr eklenmesi ile bulunan fiyattır.
 - Brüt Satış Fiyatı: Net satış fiyatına, o satışı sağlamak için ödenen komisyon, reklam, ambalaj, taşıma gibi giderlerin eklenmesi ile bulunan fiyattır.

Bu açıklamalarımızı şöyle özetleyebiliriz.

Fatura brüt fiyatı – İndirim	= Fatura net fiyatı
Fatura net fiyatı + Alış giderleri	= Alış fiyatı
Alış fiyatı + (İşletme giderleri veya diğer üretim maliyetleri)	= Maliyet fiyatı
Maliyet fiyatı + Net kâr	= Net satış fiyatı
Net satış fiyatı + satış giderleri	= Brüt satış fiyatı

- (6) Net Kâr : Net satış fiyatı ile maliyet fiyatı arasındaki olumlu farktır.
- (7) Brüt Kâr: Maliyet fiyatı ile brüt satış fiyatı arasındaki olumlu farktır.

2.1. KÂRIN HESAPLANIŞI

Kârın hesaplanışında, maliyet fiyatı veya satış fiyatı esas alınabilir. Buna göre kâr hesapları iki tür olarak karşımıza çıkar.

- Maliyetten kâr
- Satıştan kâr

Maliyet fiyatı 100 gibi temel bir sayı olarak alınıp kâr payı eklenerek satış fiyatı bulunuyorsa, burada maliyetten kâr söz konusudur. (İç yüzde)

Maliyet üzerinden kâr:
Maliyete 100 denir.
 $Maliyet + Kâr = Satış Fiy.$
 $100 + Kâr = Satış$

Satış üzerinden kâr:
Satışa 100 denir.
 $Satış - Kâr = Maliyet$
 $100 - Kâr = Maliyet$

Satış fiyatı 100 gibi temel bir sayı olarak alınıp bunun içindeki kâr miktarı aranıyorsa, burada da satıştan kâr söz konusudur. (Dış yüzde)

Maliyetten Kâr:

$$\text{Maliyet} + \text{Kâr} = \text{Satış} \quad , \quad 100 + \text{Kâr} = \text{Satış}$$

Satıştan Kâr:

$$\text{Satış} - \text{Kâr} = \text{Maliyet} \quad , \quad 100 - \text{Kâr} = \text{Maliyet}$$

2.2. KONU İLE İLGİLİ ÖRNEKLER

Maliyetten kâr ve satıştan kâr problemlerinde şu değerler istenebilir.

- Satış fiyatı
- Maliyet fiyatı
- Maliyetten kâr tutarı
- Satıştan kâr tutarı
- Maliyetten kâr oranı
- Satıştan kâr oranı

Şimdi konu ile ilgili örnekler yapalım.

1) Maliyet fiyatı 28.400 lira olan bir malda %18 kâr etmek isteniyorsa,

a- Bu satıştan sağlanacak kâr nedir?

b- Bu malın satış fiyatı nedir?

100 lirada 18 lira kâr ise
28.400 lirada X lira kâr'dır.

$$X = \frac{28.400 \times 18}{100} = 5.112 \text{ lira kâr tutarıdır.}$$

100 liralık mal 118 liraya satılıyorsa (100 + 18)
28.400 liralık mal X liraya satılır

$$X = \frac{28.400 \times 118}{100} = 33.512 \text{ lira satış fiyatıdır.}$$

veya

$$28.400 + 5.112 = 33.512 \text{ lira satış fiyatıdır.}$$

$$X = \frac{28.400 \cdot 118}{100} = 33.512$$

ÖRNEK: Maliyeti üzerinden %15 kâr ile satılan bir ürün 800 liraya mal edilmiştir.

- Kâr tutarını

- Satış tutarını bulunuz.

$$\begin{array}{ccc} \text{Maliyet} & \text{Kâr} & \text{Satış} \\ \hline 100 & 15 & 115 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} 100 & \text{de} & 15 \\ 800 & \text{"} & X \end{array} \quad \text{kâr}$$

$$X = \frac{800 \cdot 15}{100} = 120 \text{ ₺}$$

$$\begin{array}{ccc} 100 & \text{de} & 115 \text{ satış} \\ 800 & \text{"} & X \end{array}$$

2) Satış fiyatı 18.300 lira olan bir malda, satış fiyatı üzerinden %20 kâr edilmiştir. Buna göre,

- a- Bu malın maliyeti nedir?
b- Bu satıştan sağlanan kâr nedir?

100 liralık satışın maliyeti	80 lira ise (100 - 20)
18.300 liralık satışın maliyeti	X liradır.

$$X = \frac{18.300 \times 80}{100} = 14.640 \text{ lira malın maliyetidir.}$$

100 liralık satışta	20 lira kâr ise
18.300 liralık satışta	X lira kârdır.

$$X = \frac{18.300 \times 20}{100} = 3.660 \text{ lira kârdır.}$$

Veya

$$18.300 - 14.640 = 3.660 \text{ lira kârdır.}$$

3) 50.200 liraya mal olan bir malın 60 bin liraya satıldığı bellidir.

- a- Maliyetten % kaç kazanılmıştır?
b- Satıştan % kaç kazanılmıştır?

60.000 - 50.200 = 9.800 lira kâr tutarıdır. Buna göre,
50.200 lira maliyette 9.800 lira kâr ise
100 lira maliyette X lira kârdır.

$$X = \frac{100 \times 9.800}{50.200} = 19,5 \text{ \%19,5 maliyetten kâr oranıdır.}$$

60.000 liralık satışta	9.800 lira kâr ise
100 liralık satışta	X lira kârdır.

$$X = \frac{100 \times 9.800}{60.000} = 16,3 \text{ \%16,3 satıştan kâr oranıdır.}$$

4) Bir malın satışında maliyetten %25 kâr edilmiş ise, satıştan % kaç kâr edilmiş demektir?

$$\text{Maliyet} + \text{Kâr} = \text{Satış}$$

$$100 + 25 = 125$$

ÖRNEK: Satış fiyatı üzerinden %35 kâr ile satılan ürünün satış fiyatı 2400 lira ise

-Kâr tutarını

-Maliyet miktarını bulunuz.

Satış	Kâr	Maliyet
100	35	65
2400	de 35	dan X kâr

$$X = \frac{2400 \cdot 35}{100} = 840 \text{ ₺ kâr}$$

Satış	Kâr	Maliyet
100	de 65	" X
2400	"	"

$$X = \frac{2400 \cdot 65}{100} = 1560 \text{ ₺ Mal.}$$

ÖRNEK: 5000 liraya alınan bir ürün 6000 liraya satılmıştır.

a) Maliyet üzerinden

b) Satış fiyatı üzerinden % kaç kâr edilmiştir?

$$6000 - 5000 = 1000 \text{ ₺ Kâr}$$

Satış	Kâr	Maliyet
100	de 1000	" X
6000	"	"

$$X = \frac{100 \cdot 1000}{5000} = 20 \rightarrow \%20$$

ÖRNEK: Maliyet üzerinden %12 kâr ile 784 liraya satılan bir ürünün maliyeti kaç liradır?

Maliyet	Kâr	Satış
100	12	112
112	den 100	
784 ₺	"	X

$$X = \frac{784 \cdot 100}{112}$$

$$X = 700 \text{ ₺}$$

Kâr sorulsağıdır;

Satış	Kâr	Maliyet
112	12	100
784 ₺	"	X

$$X = \frac{784 \cdot 12}{112}$$

$$X = 84 \text{ ₺}$$

125 satışta kâr 25 ise
100 satışta kâr X dir.

$$X = \frac{100 \times 25}{125} = 20, \text{ kâr oranı \%20'dir.}$$

✓ 5) Bir malın satışında %25 kâr edilmişse, maliyetten % kaç kâr edilmiş demektir?

Maliyet + Kâr = Satış
75 + 25 = 100

75 maliyette kâr 25 ise
100 maliyette kâr X dir.

$$X = \frac{100 \times 25}{75} = 33,3 \text{ kâr oranı \%33,3'dür.}$$

6) Maliyet üzerinden %20 hesabı ile 25 bin lira kâr sağlanan bir satışta malın maliyeti ve satış tutarı nedir?

20 liralık kârda maliyet 100 lira ise
25.000 liralık kârda maliyet X dir.

$$X = \frac{25.000 \times 100}{20} = 125.000 \text{ lira maliyettir.}$$

$$125.000 + 25.000 = 150.000 \text{ lira satış fiyatıdır.}$$

7) Satış üzerinden %30 hesabı ile 24 bin lira kâr sağlanan bir satışta malın maliyeti ve satış tutarı nedir?

30 liralık kârda satış fiyatı 100 lira ise
24.000 liralık kârda satış fiyatı X dir.

$$X = \frac{24.000 \times 100}{30} = 80.000 \text{ lira satış fiyatıdır.}$$

$$80.000 - 24.000 = 56.000 \text{ lira malın maliyetidir.}$$

✓ 4) Bir malın satışında maliyetten %25 kâr edilmiş ise, satıştan % kaç kâr edilmiş demektir?

$$\begin{array}{ccc} \text{Mal.} & \text{Kâr} & \text{Sat.} \\ \hline 100 & 25 & 125 \\ 125 & \text{de} & 25 \\ 100 & \text{"} & X \\ \hline X = \frac{100 \cdot 25}{125} = 20 \\ \text{Sat.} \text{ üzerinden } \rightarrow \underline{\underline{\%20}} \end{array}$$

ÖRNEK: Satış fiyatı üzerinden %15 kâr ile satılan bir kazak 765 liraya mal edilmiştir. Kâr tutarını bulunuz.

$$\begin{array}{ccc} \text{Sat.} & \text{Kâr} & \text{Mal.} \\ \hline 100 & 15 & 85 \\ 765 & \text{de} & 15 \text{ Kâr} \\ 765 & \text{"} & X \text{ " } \\ \hline X = \frac{765 \cdot 15}{85} \\ X = \underline{\underline{135 \text{ ₺}}} \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} \text{Satış fiyatı sorulursa;} \\ 85 & \text{de} & 100 \\ 765 & \text{"} & X \\ \hline X = \frac{765 \cdot 100}{85} \\ X = \underline{\underline{900 \text{ ₺}}} \end{array}$$

8) 75 bin liraya satılan bir malda, satış giderleri satış tutarının %5 i dir. Alışta %14 gider yapılmış ve maliyetten %25 kâr edilmiş olduğuna göre bu malın alış bedeli ne idi?

100 liralık brüt satışta 95 lira net satış fiyatı ise
75.000 liralık brüt satışta X lira net satış fiyatıdır.

$$X = \frac{75.000 \times 95}{100} = 71.250 \text{ lira net satış fiyatıdır.}$$

125 liralık net satış fiyatında 100 lira maliyet ise
71.250 liralık net satış fiyatında X lira maliyettir

$$X = \frac{71.250 \times 100}{125} = 57.000 \text{ lira maliyet fiyatıdır.}$$

114 liralık maliyette alış fiyatı 100 lira ise
57.000 liralık maliyette alış fiyatı X liradır.

$$X = \frac{57.000 \times 100}{114} = 50.000 \text{ lira alış bedelidir.}$$

9) 80 bin liraya alınan bir malda alış giderlerinin % 6 olduğu bellidir. Maliyet üzerinden %10 kâr etmek isteniyor. Satış giderleri satış tutarının %5 i olduğuna göre bu malın satış fiyatı ne olmalıdır?

Fatura net fiyatı	80.000 lira
Alış giderleri (80.000 x .06)	4.800
	+
Alış fiyatı (ve maliyet fiyatı)	84.800
Kâr (84.800 x .10)	8.480
	+
Net satış fiyatı	93.280
Satış giderleri (93.280 x .05)	4.664
	+
Brüt satış fiyatı	97.944 lira

ÖRNEK: Maliyet üzerinden %10 zararla 720 liraya satılan bir ürünün maliyeti kaç liradır?

$$\begin{array}{ccc} \text{Mal.} & \text{Zarar} & \text{Sat.} \\ 100 & 10 & 90 \\ \hline 90 & \text{da} & 100 \\ 720 & \text{"} & X \\ \hline X = \frac{720 \cdot 100}{90} \\ X = 800 \text{ ₺} \end{array}$$

ÖRNEK: Satış fiyatı üzerinden %20 zararla satılan bir ceket 1320 liraya mal edilmiştir. Zarar tutarını bulunuz.

$$\begin{array}{ccc} \text{Sat.} & \text{Zarar} & \text{Mal.} \\ 100 & 20 & 120 \\ \hline 120 & \text{da} & 20 \text{ zarar} \\ 1320 & \text{"} & X \\ \hline X = \frac{1320 \cdot 20}{120} \\ X = 220 \text{ ₺} \end{array}$$

ÖRNEK: Bir malı A, B'ye maliyet üzerinden %20 kâr ile, B'de C'ye satış üzerinden %25 kâr ile satmıştır. Eğer bu ürünü C, B'nin sattığı fiyattan A'dan alsa idi. A'nın maliyet üzerinden kârı % kaç olurdu?

$$\begin{array}{ccc} A & \xrightarrow{\%20} & B & \xrightarrow{\%25} & C \\ \text{Maliyet } 100 & & 120 & & 160 \\ A'nın kârı = 160 - 100 = 60 \\ \text{Mal. üg. } \%60 \text{ kâr} \\ \hline 160 & \text{da} & 60 \text{ kâr} \\ 100 & \text{da} & X \\ \hline X = \frac{100 \cdot 60}{160} = 37,5 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} \text{Sat.} & \text{Kâr} & \text{Mal.} \\ 100 & 25 & 125 \\ \hline 125 & \text{da} & 100 \\ 160 & \text{"} & X \\ \hline X = \frac{120 \cdot 100}{75} \\ X = 160 \end{array}$$

$X = \frac{100 \cdot 60}{160} = 37,5$ (A'nın satıştan kâr yüzdesi)

ÖRNEK: Bir malı A, B'ye satış üzerinden %20 kâr ile, B'de C'ye maliyet üzerinden %25 kâr ile satmıştır. Eğer bu ürünü C, B'nin sattığı fiyattan A'dan alsa idi. A'nın maliyet üzerinden kârı % kaç olurdu?

$$\begin{array}{ccc} & \text{S} \quad \%20 & \text{M} \quad \%25 \\ & \text{A} & \text{B} & \text{C} \\ \text{Maliyet} & \frac{80}{100} & \frac{100}{100} & \frac{125}{125} \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} \text{Sat} & \text{Kâr} & \text{Mal.} \\ \frac{100}{100} & \frac{20}{20} & \frac{80}{80} \end{array}$$

$$A'nın \text{ kârı} = 125 - 80 = 45$$

$$\begin{array}{ccc} 80 & \text{Kâr} & 45 \\ 100 & \text{X} & 100 \end{array}$$

$$X = \frac{100 \cdot 45}{80} = 56,25 \rightarrow \underline{\underline{\%56,25}}$$

ÖRNEK: Satış fiyatı üzerinden %30 kâr ile satılan bir takım elbiseden 1400 lira kâr edilmiş ise bu takım elbisenin maliyeti kaç liradır?

$$\begin{array}{ccc} \text{Sat.} & \text{Kâr} & \text{Mal.} \\ \frac{100}{100} & \frac{30}{30} & \frac{70}{70} \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} 30 & \text{Kâr} & 70 \text{ mal.} \\ 1400 \text{ ₺} & \text{X} & \end{array}$$

$$X = \frac{1400 \cdot 70}{30} = \underline{\underline{3267 \text{ ₺}}}$$